

โครงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการ สุขภาพช่องปากในคนพิการ

ทพ สุธา เจียรมนิโชติชัย

รองอธิบดีกรมอนามัย

27 ก.ค 2559

มูลพื้นฐาน

จากทะเบียนคนพิการทั่วประเทศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ปีพ.ศ.2556 พบมีคนพิการทั่วประเทศ 1,394,659 คนหรือร้อยละ 2.2 ของประชากรไทยโดยประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้มีความต้องการด้านการดูแลสุขภาพสูงกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ

ผู้พิการทางสติปัญญาการมีอนามัยในช่องปากที่ไม่ดีทำให้เกิดโรคในช่องปากได้ง่ายและโรคในช่องปากเหล่านี้จะนำไปสู่โรคอื่นๆที่ร้ายแรง เช่น ปอดอักเสบ การติดเชื้อที่ลิ้นหัวใจ

ข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจของสำนักงานสถิติปีพ.ศ. 2550 พบว่าร้อยละ 65.8 ของประชากรพิการในประเทศไทยที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไปยังมีความลำบากในการล้างหน้าและแปรงฟัน คนพิการเป็นประชากรกลุ่มที่เข้าถึงบริการทันตสุขภาพในชุดสิทธิประโยชน์ต่ำสุด คนพิการมีอุปสรรคในการเข้าถึงบริการทันตกรรม เช่น โครงสร้างทางกายภาพของสถานพยาบาลไม่เอื้ออำนวยต่อคนใช้รถเข็น ปัญหาในการเคลื่อนย้ายจากรถเข็นไปเก้าอี้ทำฟัน สภาพแวดล้อมในสถานบริการไม่เอื้อต่อคนพิการทางสายตาและการได้ยิน คนพิการและญาติผู้ดูแลไม่มีความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์ในการเข้ารับบริการทันตกรรมของตน

อุมลพื้นฐาน

- ทันตบุคลากรยังขาดทัศนคติที่ดี ขาดความรู้ และประสบการณ์ในการให้บริการ
ทันตกรรมแก่คนพิการ
- ทันตแพทย์จำนวนมาก ไม่มั่นใจในความรู้และทักษะการให้การรักษาทันตกรรมในคนพิการ ขาดความพร้อมของสถานที่ ไม่มีเครือข่ายการปรึกษาและ
ส่งต่อผู้ป่วย และไม่มีนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารในการจัดบริการทันตกรรม
แก่คนพิการ

แผนที่ยุทธศาสตร์พัฒนาสุขภาพช่องปากคนพิการ 2 ปี

คนพิการ(หรือผู้ดูแล)มีศักยภาพดูแลสุขภาพช่องปากได้และเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปาก

คนพิการดูแลสุขภาพช่องปากได้ตามศักยภาพตนเองและครอบครัว

- เพิ่มศักยภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากที่บ้าน (ความรู้ ทักษะในการดูแลและอุปกรณ์เสริมที่จำเป็น)

ชุมชน/อปท สนับสนุน

- จัดทำโครงการ หรือ สนับสนุนการให้บริการ ส่งเสริมสุขภาพช่องปาก

หน่วยบริการของสธ (CUP และรพสต)

- พัฒนารูปแบบการจัดบริการสุขภาพช่องปากแก่คนพิการทั้งเชิงรุกและเชิงรับ
- พัฒนาแนวทางการบูรณาการงานกับสาขาวิชาชีพ
- พัฒนาแนวทางการทำงานกับจิตอาสา/อสม/ผู้ปกครอง ในการดูแลคนพิการที่บ้าน

สถานศึกษาพิเศษ

- พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากในสถานศึกษา (จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ประสานกับหน่วยบริการและผู้ปกครอง)

พัฒนาองค์ความรู้

- การดูแลสุขภาพช่องปากคนพิการและผู้ดูแล
- ความรู้ในการให้บริการคนพิการและการจัดการความเสี่ยง
- การสื่อสารกับคนพิการในการให้บริการ

สร้างระบบสนับสนุนภาคี

- การติดตามงาน
- การเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา ถ่ายทอดเทคโนโลยี
- มีเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ในกลุ่มผู้ดำเนินการ
- จัดกิจกรรม/ช่องทางการสื่อสารของเครือข่าย

พัฒนานวัตกรรม

- การประยุกต์ภูมิปัญญาและอุปกรณ์ในท้องถิ่น
- พัฒนาสื่อความรู้ที่เหมาะสม

บุคลากรมีทักษะ /สมรรถนะ

พัฒนาบุคลากรด้าน ปรับกระบวนการทัศน / ทักษะในการให้บริการ / เพิ่มทักษะการทำงานกับสาขาวิชาชีพ

ระบบสารสนเทศ

- สืบค้นข้อมูลสถานการณ์ / จัดทำฐานข้อมูล
- พัฒนาระบบรายงาน

จังหวัด	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงาน	พื้นที่ดำเนินงานนำร่อง
แม่ฮ่องสอน	เครือข่ายบริการสุขภาพ บ้านฝาง(CUP บ้านฝาง)	ต.ป่าหวายหนึ่ง และ ต. โคกงา
	เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)รพ.น้ำพอง	ต.สะอาด และ ต.น้ำพอง
ราชสีมา	เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP) รพ.สูงเนิน	ต.นากลาง และ ต.สูงเนิน
อุบลราชธานี	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด*	
	เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)รพ.นากลาง	PCU นากลางและรพสต.บ้าน
	เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)รพ.ศรีบุญเรือง	รพสต ศรีวิชัย
อุบลราชธานี	เครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP)รพ.๕๐ พรรษามหา เวชิราลงกรณ	ตำบลทั้งหมดในเขตรับผิดชอบ CUP

จังหวัด	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานเครือข่าย บริการสุขภาพ (CUP)	พื้นที่ดำเนินงานนำร่อง
น่าน	รพ.น่าน	สถานศึกษาพิเศษจังหวัดน่าน
สงขลา	รพ.สงขลา	รร.สงขลาพัฒนาปัญญา

โครงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากคนพิการปี2558

วัตถุประสงค์ ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปาก

การพัฒนารูปแบบในชุมชน

- ขอนแก่น (น้ำพอง บ้านฝาง)
- นครราชสีมา (สูงเนิน)
- หนองบัวลำภู (นากลาง ศรีบุญเรือง)
- อุบลราชธานี (เมือง)

การพัฒนารูปแบบในร.ศึกษาพิเศษ

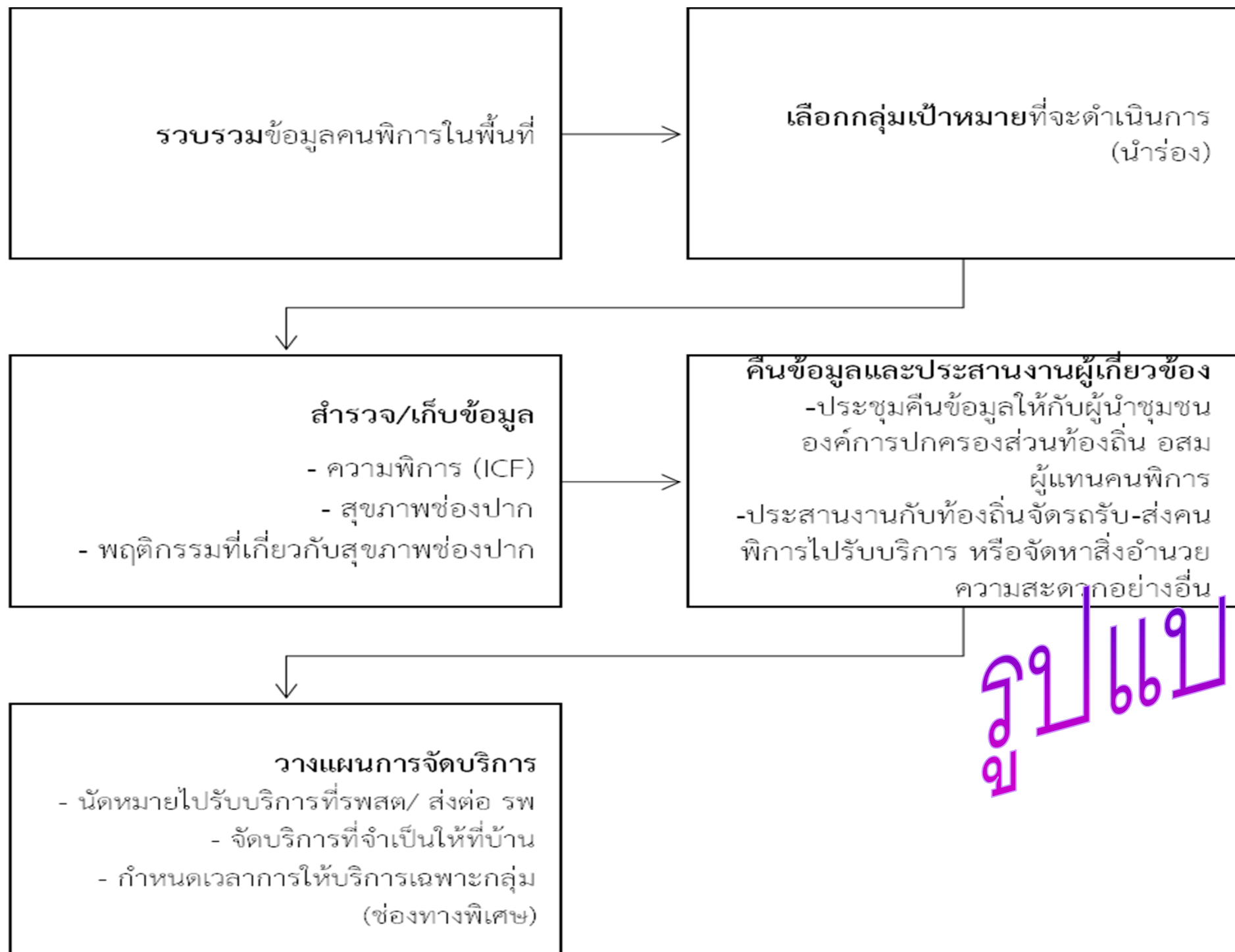
- น่าน
- สงขลา

รูปแบบ/แนวทางการจัดบริการสุขภาพช่องปาก

จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อไป

กิจกรรมโครงการ

- ประชุมชี้แจง กำหนดพื้นที่เป้าหมาย
- สร้างทีมงาน สหสาขาวิชาชีพ และเครือข่ายชุมชน
- สำรวจข้อมูลคนพิการและตรวจสุขภาพช่องปาก
- อบรมพัฒนาศักยภาพการบริการทันตกรรม
- จัดรูปแบบบริการ การส่งต่อ และการดูแลที่บ้าน
- ติดตามประเมินและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รูปแบบ

ค้นหาคนพิการที่มารับ
บริการที่สถานพยาบาล
(เช่น เด็ก หรือผู้ป่วยที่มา
คลินิกฟื้นฟู)

ดำเนินงานบูรณาการกับ
-คลินิกพัฒนาการเด็ก
-คลินิกฟื้นฟู
(กายภาพบำบัด)

ตรวจช่องปากเด็ก/คนไข้
-ให้ความรู้ผู้ปกครอง/
ผู้ดูแล
- ฝึกทักษะการแปรงฟัน

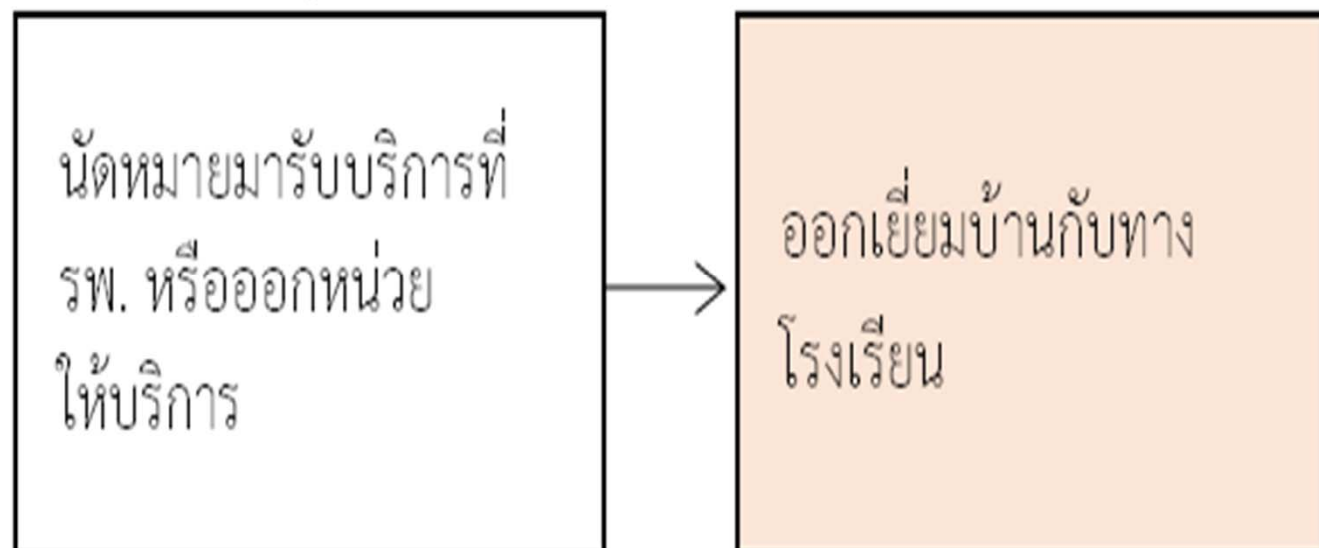

นัดหมายมารับบริการ
ตามความจำเป็น
-ส่งเสริมป้องกัน
-รักษา/ฟื้นฟู

-ติดตาม/นัดหมาย
-ส่งต่อไปรับการดูแลที่
รพสต.ใกล้บ้าน

รูปแบบ

รูปแบบ

ผลงานโครงการโดยสรุป

- 1 เพิ่มการเข้าถึงบริการทันตสุขภาพ ในพื้นที่ศึกษาได้มากขึ้น ร้อยละ **20- 40**
- 2 การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นสะท้อนว่าสาธารณสุขไม่คืนข้อมูลให้ เมื่อประสานและคืนข้อมูลท้องถิ่นสามารถสนับสนุนเช่นการปรับปรุงกายภาพ กายอุปกรณ์ จัดรถรับส่ง และการจัดคนช่วยดูแล
- 3 การทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ทันตบุคลากรทำงานร่วมกับสหวิชาชีพพัฒนาทีมงานให้ช่วยเรื่องดูแลสุขภาพช่องปากที่บ้าน
- 4 การจัดบริการเช่นเปิดช่องทางพิเศษในคลินิก

การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากคนพิการ
เป็นงานที่ยังไม่จบ

- พื้นที่ศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ในส่วนกลางควรมีการสนับสนุนและพัฒนาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในรูปแบบที่ศึกษามาเพื่อพัฒนาสู่การเป็นนโยบายต่อไป